(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 26. 27. червня 1943 Рік І.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7.
Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34.
Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Зелені свята у Львові і краю

Цьогорічні Зелені Свята у Львові пройшли незвичайно величаво. В неділю 13 ц. м., не зважаючи на зливний дощ, зібралися тисячні маси народу на Янівському цвинтарі, куди прийшли також процесії з найближчих церков. Охотники Галицької Дивізії, зібравшись на площі св. Юра, перемашерували вулицями Львова на цвинтар, де численне духовенство відслужило панахиду за душу поляглих героїв. Прегарну промову витолосив о. крил. Лаба, в імени охотників Галицької Дивізії склав звіт у стіп могил ген. Тарнавського інж. Хронов'ят. Спів чудово великий мужеський хор під проводом дир. О. Плешкевича.

В понеділок, 14 ц. м., була прекрасна погода і тому на Личаківському цвинтарі зібралося так багато народу, як ще ніколи дотепер. По відправі панахиди за душі поляглих героїв промовляв о. Тихий. І тут співав прегарно мужеський хор під орудою дир. Плешкевича.

На могилах закатованих жертв НКВД відслужив панахиду за душі замучених Преосвященний Кир. Никита в сослуженні численного духовенства. Ось так українці княжого города Львова склали гідно поклін поляглим героям і замученим жертвам НКВД.

Зелені Свята пройшли теж величаво і в інших містах Галичини. У Станиславові у святочному поході на могили поляглих героїв взяли участь непроглядні маси народу; несено понад 600 вінків.

В БАЛКАНСЬКІЙ ПРЕСІ.

Балканська преса повідомила вже кількакротно про утворення Української Стрілецької Дивізії СС в Галичині. Останньо низка мадярських і словацьких щоденників принесла такий комунікат, датований 31. травня з Берліна: „Цими днями відбулися у Львові урочисті Богослужения в наміренні українських добровольців. Як нас інформують з довірених джерел, число того активного руху проти большевизму постійно зростає. Дотепер зголосилося 62.000 добровольців. Німецькі політичні круги прив'язують до такого числа тим більше значіння, що в Німеччині працює вже більше 400.000 робітників з Галичини. Український військовий рух в Галичині — відмічує балканська преса — що стоїть під знаком галицького льва, не має нічого спільного з рухом російського ген. Власова". (Бео)

17. 6. ц. р. уся Швеція святкувала 85-ті уродини свого короля Густава V-го. Свято мало величавий і сердечний характер. Столиця Швеції Стокгольм, що ніколи не була так гарно прикрашена, як 17. 6. Старенький король прийняв побажання від 8000 представників, що з'явилися на подвір'ї королівського замку.

ОГЛЯД ВОЕННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулий тиждень пройшов також під знаком напруженого очікування рішальних воєнних дій. Всі переконані в їх неминучості, всі їх очікують з дня на день і тому у всіх видно нервове напруження.

Дійсне воєнно-політичне положення виглядало минулого тижня так: Англія та Злучені Держави дещо притихли зі своїми погрозами великого нападу на Европу. Досі вони вказували на червень як на місяць рішальних подій. Тепер поширили їх можливість на час аж до 1 листопада. Досі вони робили багато натяків, що думають наступати на французькі та італійські побережжя, тепер багато говорять про східну частиня Середземного моря, як простір, з якого мають почати свій удар проти Европи.

Великодержави пакту трьох спокійно очікують майбутніх подій. Німеччина збільшує свої зброення, Італія мобілізує всі духові і матеріяльні засоби сили, щоб на випадок потреби відбити ворожі удари, Японія політично порядкує завойовані простори, щоб їх таким способом тісніше зв'язати зі собою і навчити їх цінити приналежність до нової Великої Азії.

На Сході

На великих просторах протибольшевицького фронту не було ніяких більших боевих дій. Ворог по давньому наступав на мостовий причілок над Кубанню, але — як досі — без висліду. Поодинокі ворожі атаки відбувалися з перервами кількох днів. Останніми часами большевики наступали на мостовий причілок над Кубанню з півночі. В ночі з 17 на 18 червня ц. р. знову дві большевицькі бригади пішли до наступу, але потерпіли великі втрати. Крім того час від часу приходило до місцевих боїв коло Сум, Орла, Белєва та на північ від Орла, над Волховом і коло Кірова. На увагу заслуговує також і те, що були такі дні, які пройшли спокійно, без боїв. Тоді діяло тільки німецьке летунство. Воно бомбардувало вороже запілля, а зокрема зосередження військ, промислові центри і ворожі кораблі на Чорному морі та в гирлі Волги.

Кажуть, що Сталін зажадав від англійців та американців, щоб вони розвели на Заході і на Півдні в Европі таку акцію, щоб німці мусили забрати зі східнього фронту яких 60 дивізій. Одночасно світова преса зазначує, що большевики сподіваються цього року збільшення господарських труднощів. Погана погода не обіцює гарних жнив у СССР., багато поля залишилося необробленого, бо нема машин, людей і зерна. Крім того найкращі хліборобські простори вже давно зайняли німці.

На Середземному морі

Від закінчення боїв на африканському суходолі, очі світу знову звернулися на Середземне море, звідки англійці та американці хочуть заатакувати Італію. Вступом до того має бути зайняття маленьких островців Пантелерії, Лямпедузи і Лінози. Але вже після того, як ворог опанував ті острівці, його розгін зупинився. Англійці та американці прийшли до переконання, що коли боротьба за ті маленькі острівці вимагала понад місяць часу і величезних зусиль, що ж тоді говорити про атаку на Сицилію? Тому вони тепер стягають сили і приготовляються. Через те боеві дії на тому фронті обмежуються до атак німецьких та італійських літаків на ворожі кораблі довкола Пантелерії і на північно-африканські пристані та до оборони італійського побережжя перед ворожими налетами. Згідно зі своєю тактикою англійці та американці постійно бомбардують відкриті італійські міста й оселі на Сицилії, Сардинії і в південній частині Апенінського півострову. Підчас тих атак ворог досі знищив 120 церков.

Загроза ворожого нападу ще тісніше об'єднала всю Італію. Головна управа фашистівської партії видала відозву до народу, щоб змобілізувати всі його сили. Рівночасно вона зазначила, що ця війна є національною війною Італії за її вільне існування. Крім того італійська преса пригадує, що Італія не хотіла війни, але Англія постійно перла до неї тому, що безупинну ломила постанови договорів з Італією з 1937 і 1938 р.

Війна в повітрі

Останній раз підчас Зелених Свят ворог більшими силами атакував відкриті міста північних й західних німецьких просторів. Після того знову припинилися його атаки. Минулого тижня він тільки двічі перевів

Видержати на місцях!

Вікове лихоліття, що його пережили Холмщина й Підляшшя і недавне тяжке польське ярмо створили такі відносини, що ці, найдальше на північний захід висунені українські землі знайшлися в дуже скрутному національному положенні. Не було ні одної народньої української школи, у школах не вчили ніде української мови, заборонено вживати її у всіх публичних установах, розв'язано українські організації, що повстали в перших днях панування Польщі, заборонено українську пресу і молоде покоління опинилося перед загрозою цілковитого спольщення. Польська влада дібралася й до Православної Церкви, бажаючи зробити її середником, при помочі якого сподівалися затерти усі сліди української національної окремішности. Щоб це осягнути, переведено не тільки заходи до ополячення православного духовенства через польські духовні школи й польські інтернати та відповідні адміністраційні зарядження, але й переведено акцію масового нищення православних церков. Здавалося, що для українського населення Холмщини й Підляшшя прийшов кінець.

Та сталося інакше. Прийшов кінець, але для гнобителів. У вересні 1939 року розпалася Польща. Нова німецька влада дала спромогу відродитися національно нашим північно-західним окраїнам, що на руїнах зачали будувати нове життя. Окупація большевиками Галичини й Волині змусила частину української інтелігенції тих земель шукати схоронення на захід від Сяну і Буга, де не сягала рука большевицьких енкаведистів. Тоді на Холмщині й Підляшші знайшлося багато українських інтелігентів, головно з Галичини, і вони негайно приступили до творчої організаційної праці.

При допомозі основаних Українських Комітетів у поодиноких повітових осередках національну відбудову розпочато відразу у двох напрямках — шкільно-освітньому і господарсько-кооперативному. З усіх усюдів — з найдальших навіть сіл приїжджали щоденно селянські делегації до своїх повітових осередків і тут в Українських Комітетах прохали дати їм учителя й допомогти їм в оснуванні української національної школи. Гін до освіти у рідній школі і у рідній мові був справді великий. В короткому часі повстало понад пів тисячі українських народніх шкіл,

навіть у найдальших закутинах Підляшшя, де вчителями були здебільша молоді люди, нераз зі закінченою університетською освітою. У тих сотках молодих працівників на шкільній ниві переважали галичани, які серед народнього вчительства творили тоді понад 90 відсотків.

Учителі зайнялися не лише організацією народньої школи й вихованням та освітою молоді, але й організацією цілости національного життя в селі. Основано чи відновлено кооперативи і освітні товариства з аматорськими театральними гуртками. Поведено акцію за відобранням загарбаних поляками церков і у тій справі взяли чималу участь і народні учителі-галичани.

Національне відродження Холмщини й Підляшшя йшло безупинно вперед. Осілі по повітових осередках і в Люблині українські інтеліґенти — теж головно галичани — дали кадри до судівництва, адвокатури й нотаріяту, до середних і фахових шкіл і до українських установ, що там повстали. Вислідя цієї праці відомі і ми їх цифрово подали на сторінках „Холмської Землі".

Прийшла війна з большевиками і звільнення німецькою армією українських земель зпід большевицької окупації. На звільнені землі розпочався відплив української політичної еміґрації. До Галичини й на Волинь вернулись сотки людей, що були чинні в організації національного життя на Холмщині й Підляшші. Здавалося, що наші тутешні організації і установи заломляться і розпадуть з причини недостачі людей при кермі.

На щастя, так не сталося. Хвилево захиталося багато установ, але за якийсь час цю грізну небезпеку частинно усунено. Та не всюди. Чимало народних шкіл прийшлося замкнути, бо місцевий учитель вернувся до Галичини. З його від'їздом захиталися й упали нераз і інші національні установи. Особливо дуже болюче відчуло це Підляшшя, що було і є найбільше загрожене. Не стало у великій мірі і українських суддів, адвокатів і нотарів, лікарів, інжинерів і купців, бо і вони вернулися до Галичини. І тут тих недостач нема ким заступити, особливо якщо йде про правників.

Події останніх часів на Холмщині й Підляшші — і зовнішні та внутрішні — подали думку, передовсім учителям з Галичини, покинути цей край і вернутися в рідні сторони. Цього не слід робити і хоч відносини далеко неприятливі, треба остати на місцях і не лишати своїх позицій, які пропадуть або займе їх ворог. Тому треба остати на місцях, бо це національний приказ і національний обов'язок!

Д-р Степан Баран.

більші налети. Тоді ворожі бомби впали на міста Обергавзен і Кельн у західній Німеччині. При тій нагоді ворог утратив раз 20, а другий 14 бомбовиків. У Кельні ворожі летуни знищили 4 лікарні й 3 церкви.

Німецьке летунство бомбардувало воєнно-промислові об'єкти в околиці Лондону, пристань Портсмавтс і південно-східну Англію.

Мін. д-р Ґебельс відвідав Рурську промислову заглибину, на яку найчастіше налітають англійці та американці. Він промовляв у містах Вупертал і в Дортмунд. Вшановуючи пам'ять жертв, що погинули від ворожого летунського терору, мін. Ґебельс заявив, що Німеччина зуміє у відповідний час порахуватися з ворогом. Вся Німеччина працює, щоб приспішити день тієї відплати.

На Далекому Сході

На Далекому Сході також іде підготова до нових воєнних дій. Найвимовніше свідчить про те велика промова голови японського уряду Тойо, яку він виголосив перед японським парляментом 15. 6. ц. р. Тойо заявив, що Японія добре приготована на кожну спробу ворожої атаки. Рівночасно Тойо підкреслив, що побіч Бурми також і Філіпінські острови незабаром дістануть свою державність у союзі з Японією. Обговорюючи розвиток новоприлучених південних провінцій, голова японського уряду зазначив, що японці скрізь притягають до співпраці місцеве населення. Зокрема згадав він острови Яву, Борнео й Суматру. Свою промову закінчив Тойо висловом пошани для японських вояків, що згинули в боях з американцями на острові Ату.

Про японські успіхи в Китаю свідчить те, що від 1. I. ц. р. досі понад 200.000 китайських вояків з армії Чанкайшека перейшло до японців разом зі своїми ґенералами.

Довкола Індії

Справа визволення Індії знову виринула. До японської столиці Токіо прибув провідник індуських націоналістів, Субгас Чандра Бозе. Його прийняв голова японського уряду Тойо, він також був приявний у парляменті підчас його промови. Субгас Чандра Бозе проголосив заклик до індусів повстати зі зброєю проти англійців.

Англійці плянують повести з Індії наступ, щоб привернути сполуку між Китаєм Чанкайшека та Індією за посередництвом Бурменського шляху, зайнятого японцями. Тому то англійці призначили тепер віцекоролем Індії ген. Вейвела. Індія стала для англійців найважнішим простором в Азі, де вони можуть зібрати більші сили, щоб почати якісь дії. Мабуть через те в самій Англії виринули думки, щоб індусам дещо піти на руку. Тією справою зокремі обширно займався останній з'їзд англійської робітничої партії, що відбувся підчас Зелених Свят. Він звернувся до англійського уряду з проханням „признати некучість злагоди з Індією і дати початок до переговорів з провідниками індуського національного руху". Так англійці ще раз хочуть обдурити індусів. Їх провідник, Субгас Чандра Бозе, співпрацює з Японією, Німеччиною та Італією. Підчас свого недавнього перебування в Европі Бозе був у Фюрера і Дуче. Тепер мін. фон Рібентроп післав йому телеграму з привітом з нагоди приїзду до Токіо.

У ворожому таборі

Щойно тепер виходить на верх, чому Черчіль, вертаючися з Америки, зупинився в Північній Африці. Кажуть, що він сподівався зустрінути там представників Сталіна.

Минулого тижня Північну Африку відвідав англійський король Юрій VI, який був приявний на параді англійських та американських військ. Загально звернули увагу, що поминули тоді французькі відділи де Ґоля і Жіро. Англійський король мав поводитися в Північній Африці як її володар і мабуть тому він запросив обох розсварених французьких генералів тільки на короткий сніданок. Після від'їзду з Африки англійський король причалив до Ґібральтару. Кажуть, що його поїздка до Північної Африки тому відбулася, щоб зміцнити повагу англійців супроти американців.

Ще тоді, коли Черчіль був у Рузвельта, американські, а зокрема англійські часописи дуже багато писали за удар на Европу. При тому вони натякали, що це може прийти в червні. Деякі навіть пророчили це на 22. 6. Але як тільки Черчіль від'їхав з Вашінґтону, боєвий голос англійської преси почав затихати. Тепер англійці кажуть уже, що десанту в Европі треба сподіватися ввесь час аж до листопада. Рівночасно вони пересунули також й точку тяжкости з Франції та Італії на східну частину Середземного моря, тобто на Близький Схід і Кипр. Виходило б, що вони мають намір напасти на італійські острови Додеканез й на Крету, зайняту німцями. На всякий випадок англійці та американці рахуються з можливістю довгої війни. Недавно один з американських генералів виразно сказав, що Злучені Держави не мають зброї, щоб озброїти міліони тих вояків, що є в краю. Злучені Держави можуть бути готові зі своїми збройннями аж при кінці 1944 р. Рівночасно з підготовою до здійснення своїх воєнних плянів, англійці почали виступати проти невтральних держав, а зокрема проти Швеції. В англійській пресі появилися статті про те, що після війни треба покарати невтральні держави.

З внутрішніх англійських справ заслуговує на увагу те, що великий з'їзд Лейбур партії відкинув величезною більшістю голосів пропозицію комуністів об'єднатися з лейбуристами. Але без огляду на те вислід голосування вказує, що комунізм сильно поширився між англійськими робітниками. У проводі лівого крила робітничої партії стоять два жиди — Ляскі й Шінвел. Це вони такі прихильні комуністам.

В кількох словах

Фюрер переслав сердечні побажання шведському королові Густавові V-ому й мадярському регентові М. Гортієві з нагоди їх уродин.

Мадярщина святкувала 18. 6. ц. р. 75-ті уродини свого реґента адмірала Миколи Гортія. На виразне бажання ювілята, свято мало скромний характер, згідний з вимогами війни.

Італійці, що перебувають за кордоном, вертаються до краю, щоб зголоситися до війська.

Управа італійської фашистівської партії проголосила в свому заклику м. і., що мета італійської молоді — вчитися, працювати й боротися!

У 2-охлітні роковини повстання незалежної Хорватії мін. фон Рібентроп і хорватський мін. зак. справ Будак обмінялися сердечними телеграмами.

Голова турецького уряду Сарачоґлю заявив, що взаємини між Туреччиною й Німеччиною сперті на договорі про приязнь і ненапад з 1941 р., який виявив свою життєздатність й відповідає інтересам обох сторін.

Армія національного китайського уряду з осідком у Нанкіні нараховує понад міліон вояків. Вона складається з 42 дивізій, 5 самостійних бригад, з 13 корпусів у середньому й 12 у північному Китаю.

За прийняттям комуністів до англійської робітничої партії голосувало 712.000 її членів, проти 1.959.000.

Всі члени нового арґентинського уряду, щоб зазначити безкорисні наміри, зріклися своїх міністерських платень. Новий уряд признали також великодержави осі.

Лондонський жид Павло Айнціґ, проповідує в англійських часописах потребу покарати після війни невтральні держави.

З Хорватії повідомляють, що підчас боїв з партизанами в окрузі Нового Базару і в Чорногорі, впало 12.000 партизанів.

НОВІ ЗАСОБИ ДЛЯ ЩЕПЛЕННЯ ПРОТИ ЗАГРОЗЛИВИХ ДИТЯЧИХ НЕДУГ

Після довголітніх зусиль німецьким дослідникам удалося винайти матеріял для охоронних щеплень проти загрозливої дитячої недуги, дифтерії. В минулому році, після того, як випробувано успішність діяння цього засобу, проведено охоронні щеплення на широку скалю в одному з більших міст Німеччини. Тоді защеплено 400.000 дітей між 3-м і 13-м роками життя. Наслідком цього лише за минулу зиму в цьому місті було на 2.000 менше захворінь на дифтерію і на 100 смертних випадків менше, як у минулих роках. З уваги на успішні досвіди з цим засобом, акцію щеплення в цьому році значно поширять, щоб успіх у майбутньому не лише запевнити, але й поширити.

В міжчасі медичні досліди винайшли також придатний охоронний засіб для щеплення проти другої грізної дитячої недуги, шкарлятини. Є навіть можливість щепити дітей відповідною мішанкою одночасно проти шкарлятини і дифтерії.

Ідея солідарности

Солідарність — це слово, яке в останніх часах стало може надто голосне й поширене. Що ж означає це слово? Французький економіст, Шарль Жід, ось як його пояснює: **„коли дві особи, два тіла, чи два рухи є в такому взаємовідношенні, що все, що торкається одного, торкається і другого, або, якщо вони є частинами цієї самої цілости, то все їх спільно обходить — тоді кажемо, що ті особи, ті тіла і ті рухи є солідарні.**

Ренан на означення солідарности уживає такого слова, як нація, бо каже: **„нація — це велика солідарність"**.

І справді можна б заризикувати твердженням, що історія поодиноких націй є водночас історією солідарности. Дуже гарний приклад національної солідарности бачимо в Єгипті. Кажуть, що Єгипет — це дар ріки Нілю. А історія египетської нації, це історія солідарности, яку людям Єгипту накинув Ніль. Єгипет, як знаємо, це долина, довга на тисячі кілометрів, стиснена між двома пустинями. Серединою долини пливе Ніль — поза тим жадного доплиzу, жадних джерел, а тільки вода, що її принесла ріка з такої далечі, що цілі тисячі літ не знали де її джерела. Та доля всіх залежала від Нілю. Він міг приносити урожай, але й голод. Думки, надії й тривоги всіх мешканців зосереджувалися коло цієї ріки: який буде її вилив? Вистарчаючий, щоб наводнити поля, де родився їх хліб, чи за малий, чи може й завеликий. Але не тільки думки египтян єдналися, але й їхні руки. Бо ж величезні водні запори, які регулюють тепер стан води і силу виливу Нілю, повстали нещодавно. Треба ж було від віків цю воду, що родила хліб, якось збирати, треба було її каналами й ровами розпроваджувати з ріки й з приготованих збірників, по розпеченим сонцем краю, — цього ж не могли зробити окремі люди. Ані навіть великі товариства. Це зробила уся нація, увесь нарід.

А хто зможе колинебудь почислити ті жертви і посвяти, що їх родить, родила і буде родити в масах сірих борців за національну справу віра та надія в перемогу. Сотки томів треба було б написати, щоб списати історію тих тихих подвигів, нераз таких простих і сірих, а нераз захоплюючих, про цих боєвиків, що посвячували свій час, здоров'я, сили і навіть життя, щоб лише їх нація могла жити і розвиватися. Немає, здається, на світі народу, що не завдячував би свого існування посвяті та безінтересовності своїх громадян.

Ідея солідарности лягла в основу світогляду, якого кличем є кожний за всіх, себто бажання шукати шляхів до кращого не тільки для себе, але і для інших і задля інших не мати бажань спасати тільки себе.

З цього випливає ясно й місце і роля та завдання одиниці в суспільному організмі та його житті.

Завданням одиниці, без уваги на те, яку функцію вона виконує й на якому щаблі суспільної ступениці вона находиться, є причинятися зевсіди до того, щоб суспільний організм фізично і морально був сильний і здоровий, дбати про його добробут, розвиток і могутність. Бо тільки фізично і морально здоровий суспільно-національний організм, його добробут і його могутність запевнити можуть також одиниці добробут і гідне та достойне життя.

Це є та глибока ідея національної солідарности. Одиниця, родина чи громада можуть і повинні розвивати й виявляти свою індивідуальність, дбати про свій особистий добробут і користати з овочів своєї праці тільки тоді, коли це не суперечить інтересам, моралі та здоров'ю всієї національної спільноти. Бо ж добробут, сила та велич національної спільноти залежить від висліду праці поодиноких її членів, родин, громад. В нормальних часах без національної солідарности не було б нормального розвитку народу, бо багато його сил і енергії, виладовуючися в різних спорах, марнувалися б, замість того, щоб спільно збільшувати і посилювати творчу працю для добра всіх. Відповідальність за долю всіх більшає, очевидно, в переломових, винняткових часах, тому тоді тим більшої ваги набирає ідея національної солідарности.

А. К-р.

Мужність — прикмета сильних

У кожному народі є люди сміливі, відважні, мужні, але є й несміливі, боязкі, труси.

Відки воно береться, що є одиниці мужні, а є й боягузи?

Скаже може дехто, що так воно вже є в світі, що такі одиниці родяться — одні мужніми, а другі боягузами. Однак більшість напевно признає, що воно не так, що на вироблення вдачі, чи мужньої, чи боязливої, впливає передусім оточення, серед якого доводиться жити людині вже змалечку, впливає виховання вдома й у школі та багато інших обставин.

І їх буде правда!

От, візьмім хоч би такий приклад: змалечку застрашують якусь дитину різними страховинами, погрозами, вже змалечку вмовляють в неї, що вона „ні до чого", що вона не потрапить того чи того залагодити чи зробити, і т. д. Чи ж може з такої дитини вирости людина смілива, мужня?

Але молодим людям, що їх духа не загартували від дитячих років, не треба через те попадати в зневіру. Не тільки молоді, а навіть старші можуть при витривалості виробити в собі цю конечну життєву прикмету: мужність.

Тут не йде тільки про мужність, що її виявляє вояк на боєвищі, чи моряк у часі бурі на морі, а про мужність у життєвих змаганнях і стараннях, в тому, як людина відважно зносить усі терпіння, як бореться з життєвими перепонами.

„Визначною рисою людей великого гарту — каже один учений — є саме ця моральна мужність, мужність без нарікань видержувати терпіння, мужність щукати правди й говорити правду". „Моральна мужність спонукує нас зважуватися на добрі постанови й виминати лихих, говорити свобідно та сміливо, коли треба, а особливо щиро й обов'язково висказуватися тоді, коли мовчазна згода — не тільки слабість, але й проступок; або навпаки, мовчати, коли це когось може образити, чи пошкодити справі.

Мужність каже нам сплачувати наші довги й не жити на засоби інших — не соромитися свого призначення, признавати що ми можемо помилятися, віднаходити наші помилки й направляти нашу поведінку, як тільки можна. Моральна мужність може все те робити, хоча спершу воно здається нам через край трудне".

Бувають люди, що розуміють вповні, що справедливе й добре, однак не мають відваги так поводитися, як розуміють. Вони можуть бути свідомі обов'язків, що мають їх виконувати, а заразом вони нездібні твердо рішитися на те, що конечне до виконання цих обов'язків. Ось так напр. хтось замолоду привик до горілки й у кінці стає непросипенним п'яницею. Він може й розуміє, що він робить зле, але саме алькоголь так ослабив його волю, що йому тяжко здобутися на те, щоб кинути пити.

Люди слабої волі все шукають викрутів, щоб виправдати свою слабосильність. І взагалі, коли приходиться їм узятися за якесь трудніше діло, вони винаходять різні небезпеки, розмірковують, мізкують, поки корисна нагода не мине. Вони часто навіть не зважуються зробити пробу своєї мужности й тому лишаються назавжди в свідомости свого безсилля, своєї бездарности. А щоб плисти проти течії, чи пак, як сказав Іван Франко, „проти рожна перти", треба мати й мужність і почувати в собі силу.

І як той, що відчуває в собі повну моральну мужність і силу, відчуває щастя вже в самому змаганні, в боротьбі, ба, навіть у терпінні, то людина слабої волі, боязлива, уступає навіть перед малими перепонами й чується нещаслива.

Великий старогрецький учений Арістотель сказав: Мужня людина буде поводитися поміркованo, як у щасті, так і в нещасті. Вона знатиме, що її принизить, а що вивищить... Вона не буде ні виминати, ні шукати небезпеки. Вона радше мовчалива, але отверто та сміливо думку свою висказує, коли до того є нагода і потреба.

Мужня людина не те, що нахабна. Нахабна діє без розмірковування, навмання, а людина мужня лишається вповні паном своїх діл, не тратить ніколи холоднокровности. Ніколи не діє навмання, але, як треба, не боїться заризикувати, коли почувається на силах видержати ризико.

Щасливий нарід, що складається з таких одиниць. Тому то батьки, школи та провідні мужі кожного народу дбають про те, щоб діти й молодь так виховувалися. Тоді велика й певна прийдешність народу буде запевнена.

ал.

Здоров'я — скарб людини і народу

Здається, нема потреби широко розводитися над питанням — чим є для людини здоров'я. Здоров'я — це ж найбільший скарб кожного живого створіння. Та дуже часто правдиву ціну здоров'я пізнає тільки ця людина, що це здоров'я страгила. Хвора людина віддасть усе своє майно, щоб тільки відзискати цю найдорогоціннішу перлу — здоров'я. Але дуже часто її заходи бувають запізні. Тому треба належно цінити здоров'я в здоров'ї, а не в хворобі, та всіми способами берегти його. А що ж найбільше нищить здоровя? Алькоголь і тютюн — це два найбільші вороги людського здоров'я.

У цій статті хочу коротенько пригадати шкідливий вплив тютюну на людське здоров'я. Це немаловажна справа, бо молодь (буває, що й малі діти) масово курить.

Найважніша, а заразом найбільш трійлива складова частина тютюну — нікотина. В одному цигарі стільки нікотини, що може затроїти дві дорослі особи. Та на щастя не вся нікотина з цигара дістається до людського організму. До організму дістається лише 10—12 відс. Хто поликає дим, той вхлонює в себе 37 відс. нікотини. Вже 1/1000 грама нікотини може викликати гостре затроєння. Воно виявляється в людини печенням у роті та горлі, заворотами та болем голови, блюванням та первтям на стілець.

Ще гірше від гострого є хронічне затроєння нікотиною. Його відразу не дається в курця завважити. Цей процес довго відбувається в організмі, аж колись вибухає на верх грізною недугою. Дуже мало є таких щасливців, що їм нікотина не шкодить. У кожної майже людини є слабі місця в організмі. І на ці слабі місця якраз ударяє нікотина. В одного вдаряє вона на очі, в другого на серце, то на легені і т. д. Не вільно поминути нам і того, що нікотина відіграє дуже велику ролю в повстанні рака. Впливає вона також шкідливо узагалі на видайність фізичної і умової праці. Переведений дослід виказав, що між шкільною молоддю кращі успіхи в науці мають ті учні, що не курять. Дуже шкідливо діє нікотина на нервову систему людини. Тому то нікотина зокрема дуже небезпечна для жінок.

Вже сам тютюневий дим дуже шкодить молоденьким організмам. Один лікар пише про такий випадок:

— „Один батько мало що не вбив своєї одноднезної дитини через те, що носив її на руках яких 20 мінут і при цьому курив. У годину пізніше краска лиця дитини змінилася. Вона охляла й виказувала всі прояви затроєння. Вся інша причина затроєння була виключена. Та, на щастя, в 10—12 годин під пильною опікою лікаря дитина прийшла до себе".

Тому то в приявності дітей та в усіх публичних домівках рішуче не повинні курити. Курець загрожує

Потреба фахової освіти у селянських дівчат

Ні за російських часів ні за недавньої Польщі не дбали зовсім про фахову господарську освіту селянських дівчат і тому цивілізація села не могла поступати вперед. Від матери селянки — найчастіше неграмотної — дівчина не могла навчитися краще господарити, добре варити і пекти, дбати про чистоту, порядок і гігієну в хаті, ощадно й розумно вести своє домашнє господарство та відповідно виховувати свої діти на здорових, розумних і заможних українських громадян. І тому село не робило такого поступу, як слід. Цивілізаційні надбання поширювалися в селі дуже поволі бо не могла їх поширити й використати освічена селянка-господиня. А поширення цивілізації й виховання молодого покоління належить головно до жінки.

Щойно за німецької влади прийшла спромога дати й селянській дівчині новочасну фахову господарську освіту. Дістають її молоді дівчата у господинських школах. Мета тих шкіл — не вчити на служниць чи, як тепер кажуть — на домашніх помічниць, але дати фаховий вишкіл і освіту, що потрібні для майбутньої жінки у веденні її домашнього господарства. Тому й до господарських шкіл повинні йти дівчата — дочки заможніших селян, а не зовсім бідні, яких у школі нема за що удержати. В останніх роках основано господинські школи з українською мовою навчання і на Холмщині і в Холмі, Володаві, Грубешеві — та на жаль, з них дуже мало користають, а школа у Володаві є перед повним упадком і ліквідацією, що було б сором для тамошнього громадянства.

Від управительки господинської школи у Володаві п. Олени Наталі наша Редакція одержала в тій справі листа, якого подаємо нижче в надії, що може вдасться врятувати цю нашу важну станицю при допомозі наших місцевих чинників, які несуть публічну відповідальність за долю цієї школи.

Високоповажаний Пане Докторе!

Вже третій рік існує школа домашнього господарства у Володаві. До школи зголошуються здебільша бідні дівчата, які сподіються, що їм хтось дасть удержання в місті. Зверталась я у цій справі до УДК. — дістала відповідь, що допомагається лише середньошкільній молоді. Таку саму відповідь дістала я від війтів. Щоб школа вже в першому році не розлетілась, не кажу вже про трудноші при набутті найконечнішого інвентаря, учительки взяли на себе обов'язок удержання найбідніших, а було їх сім. У другому році учительки прийняли дві учениці на своє удержання, а в третьому році не стати нас було на таку філянтропію. Вислід: в третьому році існування школа начислює ледве 5 (п'ять) учениць.

Причина? Школа залишена сама собі, а місцева Делеґатура УДК не давала зовсім потрібної допомоги. По селах поширюються поголоски, що дівчина, яка скінчить господинську школу, може бути лише служницею, а як піде до торговельної школи, відразу стане панею. І в це повірили не лиш селяня, але навіть деякі учителі, до яких зверталася я, щоб повчили дівчат про завдання господинської школи.

Не знаю, чи володавська школа домашнього господарства діждеться четвертого року. Вже не інформую про неї Володавщини через місцеву Делеґатуру УДК, ні через учителів, ні через війтів і солтисів ,але пишу до Вас, Пане Докторе. Як уважаєте, що школа домашнього господарства у Володаві потрібна, прошу в тижневику „Холмська Земля" написати дещо, як вже не про володавську школу домашнього господарства, то взагалі про школи цього типу. Наведу ще слова, які вислала я в минулому році до всіх учителів і війтів Володавщини.

„Вже два роки існує школа домашнього господарства у Володаві. Бореться вона ще з різними трудноціами, але найбільша та, що вона не є ще популярною серед місцевого нашого населення, про що свідчить мала кількість учениць. Нема ще зрозуміння, що дівчина, як майбутня господиня, жінка і матір мусить бути до цього приготована. Німці поставили свою жінку на належному їй місці, дбають про її вишкіл під кожним оглядом, закладають різні школи для жінок, приготовляють її до цього звання, до якого вона вже природою призначена. У нас найдемо бюралістку, урядничку, але зарадну й ощадну паню дому рідко зустрінемо. Виховати дівчинку на розумну й зарадну господиню, паню свого королівства — дому — це завдання школи домашнього господарства. Вона дає ці знання, що потрібне в житті кожної жінки. Головний натиск кладеться на куховарство, кравецтво, ручні роботи, гігієну, бо йде про те, щоб жінка-господиня давала собі в житті раду і вміла найконечніші речі сама виконати. Школа домашнього господарства — це школа, по скінченні якої дівчина має запевнене заняття, хоча не дістає „посади". Колишні учениці такої школи дуже гарно заробляють вишиванням і робленням светрів, рукавичок тощо.

Предмети навчання — теоретичні — українська мова, листування, німецька мова, рахунки і гігієна та практичні, як куховарство, прання, прасування й порядки в хаті, шиття й ручні роботи, праця в городі. До школи приймається дівчата з покінченою народньою школою, по скінченні 14 років життя. Оплата за науку 20 зол. місячно. Записи відбуваються в останніх днях червня. Прошу дівчатам, що мають замилування до кравецтва, ручних робіт тощо звернути увагу на школу домашнього господарства у Володаві. По скінченні школи дівчина вертається до родинної хати, дальше практично переводить те, чого навчилася в школі і без пустих слів причиняється до піднесення свого села".

Нам прислано і знимку з торічної вистави праць учениць цієї школи. Думаємо, що голос ,керманички школи, що ми його поміщуємо, не промине безслідно і що Делеґатура УДК, учителі, війти і солтиси сповнять свій національний обов'язок, щоб таку корисну і конечну школу врятувати перед повним упадком і ліквідацією.

не тільки своєму власному здоров'ю, але теж і здоров'ю свого окруження. В родинних хатах та в усіх прилюдних домівках всі повинні віддихати чистим повітрям, а не курявою тютюневого диму.

Цього повинні допильновувати батьки, опікуни, учителі, освітні товариства та всі, що їм лежить на серці здоров'я нації.

Михайло Дяченко.

Нові видання
УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА.

Микола Куліш: **Патетична соната**, драма. Редакція і вступна стаття Святосл. Гординського. Стор. 62.

Юрій Косач: **Облога**, драматична поема. Стор. 80.

В. Кубійович і М. Кулицький: **Адміністративна карта Галичини.** Мірило 1:500.000.

Ю. Т.

Славний український співець-кобзар Остап Вересай

(В 52 роковини його смерти)

Хто ж з нас не знає і не чув про славних українських народних музик-співців т. зв. кобзарів. Вони, здебільша сліпі музики, мандрували зі своєю невідступною товаришкою-кобзою* і хлопцем-поводатором по всіх українських землях, від хутора до хутора, від села до села, від міста до міста. Грали на кобзі, співали думи й пісні й нагадували людям славне історичне минуле українського народу, оспівували славні чини українських борців-героїв. Не забували теж у своїх піснях про здебільша сумний-невеселий побут — кріпацтво широких українських селянських мас. Але як треба було то вміли розважити любовною, веселою, а то й насмішливою пісенькою, а теж заграти до танцю і забави. Тому й нічого дивного, що тішилися вони загальною пошаною і любов'ю, всюди їх дуже радо вітали, приймали, нагодовували та обдаровували на пращання. Особливо багато кобзарів було в Україні в козацьку добу нашої історії і вони відогравали в цьому часі важну ролю. Козацьке військо і гетьмани мали своїх власних кобзарів.

В новіших часах, а саме в попередньому, девятнадцятому, столітті зацікавилися кобзарями учені, що вивчають народний побут і звичаї т. зв. етнографи й фольклористи. Вони почали записувати від кобзарів народні думи й пісні (слова й музику), почали друкувати їх в книжках і часописах і в цей спосіб познакомлювали з ними широкі і наукові й літературні кола. Українські письменники, передусім Тарас Шевченко, а також Гребінка, Метлинський та інші з любов'ю оспівували в своїх віршах постать народного кобзаря.

Одним з найбільш відомих українських народних співців - кобзарів є Остап Вересай, який жив в дев'ятнадцятім столітті. Про нього записано багато вісток. В травні цього року минуло п'ятьдесять два роки від його смерти. З тої нагоди хочемо нагадати, за Ф. Луговим, нишим читачам дещо про його життя і діяльність.

* * *

Остап Вересай народився в 1803. році в селі Калюжинці на Чернігівщині. Батько його був сліпий скрипаль і грою на скрипці заробляв собі на прожиток. Ще чотирорічним хлопчиком, Остап, напевне від якоїсь хвороби, втратив зір. Під впливом батька - скрипаля у хлопчика розвивається нахил до музики. Але особливо йому подобається гра на кобзі, яку він часто чує, перебуваючи в кобзарському оточенні. Про перші враження від співу і гри кобзарів Вересай оповідає так: „Як було кобзар прийде в хату до мойого батька та стане грать і співать, то я стою коло нього і сам не знаю: чи йому в пазуху вліз би, чи його до себе в пазуху взяв би".

Остап вирішив стати кобзарем. До цього спонукало його і гірке життя незрячого, який мусів подбати про власний шматок хліба.

З п'ятнадцяти років він починає вчитися гри на кобзі, переходячи від одного майстра-кобзаря до іншого. Тяжка була ця наука, зв'язана з поневірянням, але все ж таки обдарований учень кінець-кінцем добре опанував її. Після навчання у майстрів Вересай доповнював свою науку і вдосконалював свою майстерність, переймаючи нові думи й пісні від інших кобзарів. А він мав хорошу пам'ять і швидко сприймав нові думи й пісні. „От я — що почую разів зо два, то вже і заспіваю".

Після такої „школи" Остап Вересай став як кобзар мандрувати по селах та ярмарках. Першу подорож він робить по Полтавщині через Лубни — Говтву — Демидівку — Хорол — Лохвицю і т. д. Так, з кобзою під пахою, в сірій свитині, з палицею в руках, ходив Вересай по світу більш як п'ятьдесять років.

Багато горя на своєму віку зазнав він. Пробував вже й осеблитись у власній хаті, але й тут йому не пощастило: один його родич п'яниця, знущався над ним і, нарешті, наговорив на старого Вересая панові, а той погрожував жорстокою карою. І мусів кобзар тоді залишити рідне село та знову йти в світ за очі.

Незабаром Остап Вересай потрапляє в село Сокиринці на Чернігівщині, де знаходить тимчасовий притулок у знаного українського діяча, поміщика Галагана. Тут же він одружився з одною вдовою.

В Галагана на Вересая звернули увагу український письменник Панькс Куліш і російський мистець Л. Жемчужніков. Вони відограли значну ролю в житті й артистичній діяльності кобзаря: записали думи й пісні від нього та оголосили їх друком разом з цікавими відомостями про Вересая. Куліш і Жемчужніков тримали з Вересаєм постійний зв'язок, зустрічалися з ним, листувалися і підтримували його матеріяльно та

* Кобза, старий український музичний інструмент східного походження. Пізніше в сімнадцятому столітті заступлена західньо-европейською бандурою, від якої різниться числом струн (кобза 8 — 10 струн, бандура до 30 струн).

Про карне право в осязі харчевого і сільського господарства

ІІ 1)

Виміряючи гривну, визначає державна влада рівночасно відповідну кару арешту, найвище 3 місяці, якщо грошевої кари не можна стягнути. З повищого слідує, що заступної кари арешту не може визначити війт, чи посадник.

Позатим можуть усі власті, що їх покликує розпор'ядок до накладання кар, наказати спричинникові, щоб він замість грошевої кари дав або особову, або річеву чинитьбу. Особова чинитьба, звана у нас „шарварком" може полягати або на особистій праці, або на праці запрягованими звірятами, і не може довше тривати, як 30 робочих днів. Річева натомість чинитьба полягає на тому, що спричинник є зобов'язаний дати додатковий контингент, котрого не можна зарахувати до загально-обов'язокового.

Від наказів, якими покарано спричинника грошевою карою, або обов'язком виконання одної з повижчих чинитьб, прислуговує відклик в часі двох тижнів до безпосередньо вижчої влади: до старости, якщо наказ видав війт, чи посадник; до губернатора области, коли наказ видав староста і до керманича головного виділу прохарчування і сільського господарства, якщо наказ видав губернатор области.

Право відклику прислуговує лише в важніших справах, а іменно тоді, коли війт (посадник) покарав гривною, або чинитьбою понад 100 зол., староста понад 100 зол., а губернатор области понад 10.000 зол. Влада, до якої вноситься рекурс, може або уневажнити наказ, або обнизити міру кари, або її підвищити. Тимто треба бути дуже обережним, щоб з-під дощу не впасти під ринву.

Незалежно від повищої кари гривни і заступаючого її арешту, зглядно чинитьби, знає закон ще дальші кари, а іменно, конфіскату рухомих предметів, карно-судове поступування, конфіскату нерухомого майна, замкнення підприємства тощо.

Конфіската рухомих предметів наступає все як додаткова кара при карі гривни, чи арешту. Наприклад, за недозволений перемел карається спричинника якоюсь гривною, а окрім того конфіскується йому привезене збіжжя. чи вже готову муку.

Судово-карне поступування вводиться тоді, коли повищі кари по думці державної влади низькі. Тоді переказується справу прокураторії, а ця спрямовує її до німецького суду. У висліді судового поступовання наступає грошева кара до необмеженої висоти, конфіската рухомих предметів, арешт або в'язниця, якщо за даний чин, по думці спеціяльних законів, напр., про нелегальну продаж, або підбивання цін, не грозить тяжча кара.

Конфіската нерухомого майна, себто сконфіскування господарства, настає тоді, коли цего жадає губернатор области, або коли суд покарав спричинника принайменше 5-літньою в'язницею, а всякі попередні зарядження полишились без висліду.

Вкінці адміністраційна державна влада може часово, або стало замкнути підприємство, у якому доконано заказаного чину. Напр., може замкнути млин, у якому стверджено, що меле без карток. Замість замкнення підприємства може влада зарядити, що підприємство має вести інша особа, або що воно має бути винаренддоване другому. см.

1) Див. ч. 24.

Оголошення

НОВИНКИ

— **Підмога для жертв українсько-польської війни з 1918-20 р.** Згідно з розпорядженням уряду, 11. червня 1943 р. українські інваліди з українсько-польської війни (1918-20 р.) або вдови і сироти по них діставатимуть таку саму ренту, як її дістають інваліди з першої світової війни. Практичне переведення того розпорядку належить до уряду військового постачання у Львові. Допомоги можна одержувати від 1. квітня цього року.

— **Нова відпочинкова оселя УЦК.** З днем 20. червня ц.р. уруxомлено відпочинкову оселю УЦК в Ямпії, б. Яремча, в будинку давнішої вчительської оселі „Маковиця". Оселя призначена в першій мірі для працівників Комітетів та учительства. В міру вільних місць могтимуть користати також і інші українські громадяни, що потребують відпочинку, передусім працівники державних урядів та українських установ.

НАГОРОДЖЕНІ ТВОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ

На літературний конкурс Українського Видавництва надіслано 30 творів дитячої літератури для дошкільного віку. Оціночна Комісія не признала нікому першої нагороди. Другу нагороду в сумі 1000 зол., признала за два надіслані твори Мирославові Петрову, а саме за віршоване оповідання п. н. „Петрусь" і збірку віршів п. н. „В домі діда Охріма". Третю нагороду, в сумі 750 зол., признали Володимирові Павловичеві за віршове оповідання п. н. „Мандрівник Микита Гук".

Поза нагородженими творами Комісія відзначила оповідання Ніни Бурик п. н. „Васильсові пригоди" і віршове оповідання Миколи Кокольського п. н. „Мізинчик".

Від 27. червня до 3. липня затемнення обов'язує від год. 10. веч. до 4. рано.

— **„Свято Весни" в Самборі.** 6. VI. ц.р. відбулося на спортовій площі „Дністра" Свято Весни", започатковане богослуженням в парохіяльній церкві. У святі, крім численно зібраного місцевого громадянства, взяли участь також прогульки молоді, зорганізованої у Виховних Спільнотах Української Молоді: зі Львова, Рогатина, Коломиї, Сянока і Ярослава.

— **Гуска з чотирма ногами.** В с. Люкенвальде в Німеччині вилупилося з яйця гусятко що мало чотири ноги. Гусятко сьогодні вже велике, розвивається як слід, бігає жваво і має другу пару ніг, що сторчать ззаду першою вбік хвоста. Ці другі ноги ростуть зовсім нормальні і мають навіть плавцеву болону.

— **Кари на викладачок карт.** В Німеччині „викладання" карт, підчас якого ворожка нераз наговорить людині такого, що потім з цього тільки журба, вважають за великий злочин і ворожок дошкульно карають. Оце недавно покарали дволітньою тюрмою 60-літну Ліну Маттей з Франкфурту і трилітньою 47-літню Ельзу Шмід з Візбадену. Суд станув на становищі, що застрашування жінок та матерей вояків-фронтовиків на основі карт — це підривання моральної сили батьківщини і присудив обвинувачених ще й на три роки втрати громадянських прав.

— **Дивовижне гніздо.** Що пташки вміють заклaсти собі гніздо в найбільш неймовірних місцях, скажімо в старій коновочці на воду, що висіла під стріхою, на капелюсі постаті на пам'ятнику, у скринці на листи — то це відомо. Та рекорд винахідливости припав хіба тому щиглові, що в с. Оахсенберг у Баварії звив собі гніздечко в кишені старої блюзи на страхопуді в полі. Хоч це і мав бути страхопуд, то довкола нього повно тепер цвіркоту і молоді щиглики ось-ось збираються вилетіти у світ зі своєї оригінальної „домівки".

— **Жінка - бляхар.** Є нею одинока хіба на всю Німеччину Герда Сінбурґ, що працює в Майнці. Вона від малої дівчини помагала свому батькові у бляхарських роботах і звикла до неї, а тепер, коли батько у гробі і мужчини-бляхарі на фронті, піднялася сама вести батьків варстат. На брак роботи жалітися не може: щоденно можна її побачити на якомусь даcі у місті, де вона, не зважаючи, що таке заворот голови, завз'ято вистукує молотком, приспівуючи собі при цьому.

— **З дванацятьма пальцями..** Жінка одного пекаря в Барсельоні вродила зовсім здорового хлопчика, що має по шість пальців на руці. Його батько, теж має дванадцятять пальців. Починаючи від шести генерацій, в ньому роді всі мають по шість пальців на руці, але це торкається лише мужчин, бо всі жінки мають нормальні руки, з п'ятьма пальцями.

— **Плямистий тиф у Туреччині.** В першій половині червня 398 осіб захорувало в Туреччині на плямистий тиф. З того 171 випадків занедужання занотовано в Стамбулі.

Німці оселі в Україні (фолькcдойче) дістають з днем 21.го б. ц. р. німецьку державну приналежність.

Провідник чеських емігрантів Бенеш має їхати до Москви, щоб посередничити між Рузвелтом, Черчілем й Сталіном.

Велика Британія — як подала британська інформаційна служба — втратила в цій війні досі разом 514.993 вбитих, ранених, пропащих і воєнно-полонених.

морально та заохочували до кобзарської діяльности. В розмовах з Вересаєм і в листах до нього розяснювали йому різні події з історії, читали книги, тощо.

З одного листа Куліша видно, що теж наш найбільший поет Тарас Шевченко глибоко цікавився і турбувався про Вересая. Він йому передавав гроші і подарував свою книжку. Про Шевченка Вересай говорив: „Була голова — оцей Тарас, та, мабуть, вже такої не буде".

Остап Вересай мав великий кобзарський хист, любив своє мистецтво і вкладав в нього ввесь свій розум і почуття. Особливо любив він народні думи, які приваблювали його своїми героями, поважним настроєм і палкою пристрастю. Вересай завжди з образою згадував одну подію зі свого життя, коли хтось йому зауважив, ніби те, що він співає — неправда.

Виконання дум і пісень Вересая було повне надзвичайної сили почуття й захоплювало слухачів. Жемчужніков у своїх спогадах розоповідає, що коли Вересай співав свою пісню „Про правду" то він, Жемчужніков, слухаючи, плакав. Про таке враження від гри Вересая згадує і жінка Вересая, яка говорила: „Ох, одружила мене з цим дідом його бандура: як прийде мене сватати, то й виконує; а як заграє на бандурі — то й заверну".

Український вчений О. Русов також розповідає випадок, який характеризує Вересая, як винятково артистичну натуру, що глибоко сприймала чуже музикальне виконання. „Не зважаючи на свої старі літа, — пише Русов, — під час виконання українського козачка він пішов навприсюдки й вся його постать палала нестримною жагою".

Думи й пісні, що їх співав Вересай надзвичайно різноманітні: від нього записано дев'ять народних дум, багато сатиричних (насмішливих) і гумористичних пісень, причитань і т. д. Найбільш улюбленими думами Вересая були побутові, в яких пробивається висока мораль, повага до батьків, родичів, дружба.

Багато пісень, які виконував Вересай, а особливо пісня „Про правду" виступає в обороні покривджених і використовуваних селян. Такі пісні, звичайно не подобались панам, поміщикам і царським прислужникам. І тому Вересай раз-у-раз зазнавав переслідувань. Зате українські народні маси поважали й любили свого кобзаря за такі пісні.

Около 1870 р. Вересай дав кілька концертів у великих містах України і Росії (Київ, Петербург і інші). В Петербурзі він виступав на відчиті відомого російського вченого О. Міллера. В 1882 р. виступав він на з'їзді археологів (знавців давнини) в Києві, на якім були присутні вчені — чужинці. Про цей його виступ писали потім у французьких і польських часописах.

І всюди, де б не виступав О. Вересай, — чи то в убогій сільській хаті, чи на ярмарку, чи перед ученими, — він мав великий успіх.

Великий український музик - композитор М. В. Лисенко високо цінив талант Вересая. Він записував його думи, влаштовував концерти кобзаря, написав про нього більшу працю і кілька статтей. Писав про кобзаря також О. Русов. Таку славу здобув О. Вересай.

П'ятьдесять два роки тому 1891 р., в місяці травні, в селі Сокиринцях перестало битися серце славного народного співця - кобзаря Остапа Вересая. Але пам'ять про нього довго житиме в українському народі. „Слава його не умре, не поляже", як говориться в багатьох думах, що їх співав Остап Вересай.

* * *

Із кобзарів дев'ятнадцятого століття найбільше відомі окрім Остапа Вересая: Андрій Шут, Іван Крюковський, Архип Наконенко, Терешко Пархоменко, Іван Кучеренко, Павло Гащенко, Петро Древенко та інші. Однаково ж ніодин з них не дорівняв своєю грою, співом і славою Вересаєві.

Вистава „Степового Гостя" в Холмі

Український Народній Театр при УДК в Холмі під управою п. Назара Обідзінського відограв недавно в залі технічної школи драму Бориса Грінченка „Степовий гість".

Режисер, як можна було бачити з вистави, вложив багато труду і старань на те, щоб вистава вийшла як найкраще, щоб українське громадянство Холма запізнати частинно з нашим минулим з 17. ст. з часів панування Польщі. Обсада роль була доволі влучна. І хоча не всі грачі достаточно вишколені й не зважаючи на тяжкі умовини, серед яких театр працює, відіграно драму на загал добре. Дехто з акторів, зокрема п. Обідзінський та його дружина, захоплювали глядачів, що разом з артистками і артистами на сцені переживали давно-минулі події з 17. віку і тоді — здавалося — творили вони одну спільну громаду з тими що виступали на сцені. Добрі драми з нашої історії, а таких у нас — на жаль — небагато, мають завсіди велике виховне значіння, особливо на публику національно ще мало вироблену, як це є в Холмі, яка щойно тепер переходить вперше постійний правильний національний вишкіл.

Очевидно, до холмського театру не можна ставити таких вимог, як до столичного у Львові, тим більше, що наш театр у Холмі у великій більшости має сили ще достаточно невишколені, над якими режисер мусить ще довго і основно попрацювати. Тут треба мистецької допомоги у вишколі Інституту Народньої Творчости у Львові, як теж і відповідної матеріяльної допомоги у влаштуванні сцени й декорацій, під мистецьким оглядом придбання відповідних театральних костюмів, зорганізування оркестри та вишколу хорів і співаків, що виступають на сцені. Так, як нині Український Народній Театр у Холмі є радше аматорським — і то нераз за мало вишколеним — театром і далеко ще неподібний до постійних театрів. Багато ще дечого треба усунути, як слід теж боротись з примітивною [illegible] підчас вистави значної частини приявних. Ми знаємо, що це нелегка річ і бажану та конечну реформу нескоро можна перевести. Тут безумовно треба широкої допомоги Львова, бо теперішня управа театру, що сама бачить його недостачі, не всилі навіть не зважаючи на найкращу волю зробити це власними силами й засобами.

Що ж торкається самої гри — то ролю польського шляхтича — нелюда Золотницького грав дуже добре п. Назар Обідзінський, якому дорівнювала його дружина в ролі шляхтянки Золотницької. Не диво, бо це одинокі члени театральної дружини, професійні артисти, здавна обізнані зі сценою, що довгі літа за Польщі, виступали на сцені у власному обідзовому театрі на східних окраїнах недавньої Польщі і зі сцени ширили українське слово і любов до українства та національну українську свідомість серед відомої тяжкої польської дійсности. Далі на згадку заслуговують ще п. Храпливий в ролі Мартина та артисток і артистів, що грали ролі Наталі, Івги, Мусія й Нечипора, передовсім Степового гостя. Видно було, що вони старалися віддати свої ролі по змозі як найкраще, але їм усім, як початкуючим треба ще чимало попрацювати над собою.

Накінець заввага до управи і режисера театру. Треба подбати про якусь хоч трохи можливу орхестру і скоротити задовгі перерви між поодинокими діями. На залі мусить бути окрема особа що дбала б про порядок бо приявна дітвора сильно перешкаджає і артистам і публиці. У обох виставах заля була переповнена. **Т. М.**

Поклін діячеві Холмщини

Українські робітники і робітниці з Холмщини, які працюють в Німеччині, відгукнулись на врочисті святкування 65-літних роковин народження і 45-літних роковин громадянської праці заслуженого діяча Холмщини Семена Любарського. І так робітники і робітниці з Дернталю (в Саксонії) бажають Ювилятові „днів ясних, літ щасних" у дальшій Його праці для добра Холмщини з Підляшшям і закликають своїх земляків, щоб гідно вшанували ще 14. липня заслуги Вельмишановного Ювілята. Під листом видніють підписи: Василя Міщанчука, Петра Радчука, Михайла Стеця, Павла Свища і 6-ох робітниць з Холмщини.

Оголошення

В УКРАЇНСЬКІЙ РЕМІСНИЧІЙ І ТЕХНІЧНІЙ ШКОЛІ в Холмі потрібні з новим роком інженери: механік, хемік, архітект, дорожний і мірник, учитель німецької мови, учителька ручних робіт і руханки та інструктори: електромонтер сильного і слабого струму, кравецький, теслярський і столярський.

Управитель школи:
дипл. інж. ТРАКАЛО ВАСИЛЬ

Вступні іспити до Ремісничої Школи

Українська Прилюдна Ремісничa і Технічна Школа в Холмі подає до відома що: 1) Вступні іспити до Ремісничої Школи відбудуться 5. і 6. липня ц. р. від год. 8 вранці. У тому ж самому часі відбудуться вступні іспити до Технічної Школи в Холмі. 2) До Ремісничої Школи можуть зголошуватись учні лише на відділ столярсько-будівельний та учні й учениці на відділ кравецький. На інші відділи Рем. Школи приймати учнів вже не будеться, тому що новий шкільний рік для тих відділів вже розпочався 1. травня ц. р. 3) Кандидат до І. кл. Рем. Школи мусить мати перероблений матеріял 7 кл. нар. школи і скінчених до квітня ц. р. щонайменше 13 літ життя. 4) Хто з кандидатів до І. кл. не буде підготований, буде міг вступити до приготовної кляси Рем. Школи. 5) До І. кл. Технічної Школи приниматимуться учні й учениці на відділи: комунікаційний, машиновий, хемічний, електротехнічний а також на інші, як: мірничий, будинковий і водний, якщо зголоситься відповідна кількість кандидатів. 6) До І. кл. Технічної Школи учні мають мати перероблений матеріял 6. кл. гімназії (без латини і греки), дволітню варстатову практику або Ремісничу Школу та скінчених найменше 17 літ життя. (Тим, що не мають варстатової практики, відсунеться практику на пізніше). 7) Хто з кандидатів буде слабше підготований як вище вимагається, до І. кл., той може бути принятий до підготовної кляси Технічної Школи, а ще менше підготовані до підготовного курсу Техн. Школи. 8) Прохання про приняття до вступного іспиту слід складати на адресу Школи, до дня 3. липня ц. р. долучаючи: а) останнє шкільне свідоцтво, б) метрику народження та вплатити 90 зл. за іспит. На проханню слід точно зазначити, на котрий відділ учень хоче вступити. 1—4

Управитель Школи:
дипл. інж. ТРАКАЛО ВАСИЛЬ

ЛЯРВИ МУХ НА ЯЗИЦІ ЗДОРОВОЇ ЛЮДИНИ

(*)Деколи, зокрема в менше цивілізованих краях, трапляється, що мухи зносять яйця на тілі людини. З цих яєць розвиваються лярви. Це викликає захворіння людини, знане під назвою міязіс. На таке захворіння наражені особливо відкриті рани, дальше усна яма, ніс, уші, очі та деякі кишки.

Один фаховий лікарський журнал приніс нотатку про розвій лярв мухи навіть на язиці. Це трапилося в одного селянина, в якого виступили прояви тяжкої недуги. Його усна яма виказувала ропне запалення тканки, появилася далі пухлина залози і через те сильний біль. Насад язика опух і можна було на ньому зауважити дрібні білі новотвори, довжиною в 2 до 3 мм., які порушувались і ховались у язиці. Оце й були лярви. Малими щипцями їх витягнули і на поверхні язика залишився круглий отвір.

Незабаром зауважили, що прояви недуги в пацієнта то слабнуть, то знову зростають. Два дні перед тим зубний лікар витягнув йому з попсованого зуба кілька лярв.

Очевидно муха знесла яйця тоді, як цей селянин спав у полі в відкритими устами. Цю нагоду вона звичайно використовує, зокрема як погода спокійна і тепла. Треба здогадуватись, що пригожа для цього умовина — це рани, чи запальний стан на поверхні шкіри, чи в природних отворах. Не виключене й те, що лярви можуть поширюватися пізніше також на інших, досі здорових частинах організму. Пацієнт почувається при тому втомлений, вичерпаний, лице у нього бліде. Рана, що виділяє дуже немилу вонь, покрита кривавою ропою. Місце, де находиться лярва, можна відчути дотиком пальця, як малий опух. В останніх роках заобсервовано прояви цієї недуги в різних околицях — все ж таки вона рідко трапляється в здорової людини.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† Дмитро Степанюк

війт ольховецької волости, холмського повіту, учасник наших визвольних змагань, згинув трагічно від ворожої кулі в ночі з 24 на 25 травня 1943 р. в Вербиці. Покійний був діяльним українським громадянином і чинним членом УДК в Холмі, зокрема на становищі голови колегії культурно-освітньої праці при волосній делеґатурі УДК в Ольхівці. Величавий похорон цього трагічно погибшого громадянина відбувся 27. травня ц. р. на цвинтарі в Ольхівці при дуже численній участі духовенства, селян з околиці і української інтеліґенції з Холма і повіту. Не бракло представників з вінцями майже ніодної нашої установи в холмському повіті, що прибули вшанувати пам'ять Покійного і попрощали його у своїх промовах над домовиною й могилою. Покійний залишив вдовою дружину і сиротами двох синів, учнів української гімназії в Холмі.

КІТКА ГОДУЄ КРІЛЯТА

Одній селянці в околиці Містельбаху здохла кріличка, лишаючи молоді крілята, які мали лише два дні. Господиня думала, що молоді крілята - сироти підуть слідами своєї матері. Та сталася велика несподіванка. Кітка, яка завсіди ходила за своєю господинею, неначе „зрозуміла" журу господині і велике нещастя молодих крілят, а тоді коли їй ніхто не перешкоджав вона продерла діру в клітці де були молоді крілята, поносила їх до помешкання й посклала на ліжко господині. Коли вечером господиня ішла вже спати зауважила на своюму ліжку крілята, які саме в той час ссали свою мачуху - кітку.

Статті, дописи й завваги до „Холмської Землі", які торкаються Холмщини й Підляшшя, просимо слати на адресу: Д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17, тел. 79.

ОГОЛОШЕННЯ.

Вступні іспити до підготовної кляси Державної Учительської Семінарії в Грубешеві відбудуться 6, 7, 8 і 9 липня ц. р. Кандидати зголосяться в дні 5. липня в канцелярії Семінарії в часі від год. 8—12 або від год. 14—17. В вищих клясах вільних місць не передбачується.

70 1-1 Дирекція.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau,
Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.